

Praetoryanist Liderlik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Praetoryanist Liderlik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=29237>

Özet

Liderlik alanında yeni bir ölçek geliştirme çalışması olan Praetoryanist Liderlik Ölçeği, **Praetoryanist Liderlik** kavramını ölçmek üzere tasarlanmıştır. Bu psikometrik araç, toplam 21 maddeden oluşmakta ve üç ana alt boyuta ayrılmaktadır: **yönlendiricilik**, **kıstlayıcı** ve **yetkecilik**. Ölçek, katılımcıların liderlik davranışlarına ilişkin algılarını 5'li Likert Ölçeği formatında değerlendirilmelerine olanak tanır (1=hiçbir zaman - 5=her zaman). Ölçeğin geliştirme süreci, kapsamlı geçerlik ve güvenilirlik analizleriyle desteklenmiş olup, elde edilen sonuçlar ölçeğin bilimsel ölçütlere uygunluğunu göstermektedir.

Araştırma, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile hem tek boyutlu hem de üç boyutlu yapıların uyumunu incelemiş ve her iki modelin de iyi uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. Ölçeğin alt boyutları ve genel yapısı için yüksek iç tutarlılık katsayıları (Cronbach's Alpha) ve bileşik güvenilirlik değerleri elde edilmiştir. Bu çalışmada, Praetoryanist Liderlik kavramının ampirik olarak ölçülmesine yönelik önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Praetoryanist liderlik, liderlik ölçeği, psikolojik ölçek, geçerlik, güvenilirlik, faktör analizi, yönlendiricilik, kıstlayıcı, yetkecilik.

Yazarlar

Ali Baltacı

Amaç

Praetoryanist Liderlik Ölçeği'nin temel amacı, yönetim ve organizasyonel psikoloji alanlarında, özellikle liderlik araştırmalarında kullanılmak üzere, **Praetoryanist Liderlik** kavramını güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçebilen bir araç geliştirmektir. Bu ölçek, liderlerin davranışları ve yaklaşımlarını üç spesifik alt boyut (yönlendiricilik, kıstlayıcı ve yetkecilik) üzerinden değerlendirerek, bu liderlik tarzının daha derinlemesine anlaşılmasına olanak tanır.

Ölçeğin geliştirilmesiyle, araştırmacılar ve uygulayıcılar, Praetoryanist Liderlik özelliklerinin örgütsel çıktılar, çalışan performans, iş tatmini ve örgütsel bağlılık gibi çeşitli değişkenlerle ilişkisini inceleyebilirler. Ayrıca, bu ölçek, liderlik eğitim programlarının etkinliğini değerlendirmede veya belirli liderlik profillerinin belirlenmesinde bir araç olarak da kullanılabilir. Ölçek, özellikle Türk kültürüne özgü liderlik dinamiklerini anlamak için önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Yapı

Praetoryanist Liderlik Ölçeği, **Praetoryanist Liderlik** adı verilen çok boyutlu bir psikolojik yapıyı ölçmek üzere tasarlanmıştır. Bu yapı, liderlerin belirli davranışsal eğilimlerini ve yaklaşımlarını yansıtan üç temel alt boyuttan oluşmaktadır:

Yönlendiricilik: Bu alt boyut, liderin astlarına karşı talimat verme, beklentileri belirleme ve görevleri organize etme derecesini ifade eder. Yüksek yönlendiricilik, liderin inisiyatif olarak süreçleri ve hedefleri net bir şekilde belirlediğini gösterir.

Kontrolçilik: Liderin astlarının davranışsal karar alma ve hareket etme özgürlüklerini ne ölçüde sınırladığını gösterir. Yüksek kontrolçilik, liderin kontrolcü bir yaklaşımla astlarının otonomisini azalttığını düşündürür.

Yetkencilik: Liderin güç ve otoriteye verdiği önemi, astlarından mutlak itaat beklemesini ve kararları tek başına alma eğilimini yansıtır. Yüksek yetkencilik, liderin hiyerarşik yapıya ve kendi otoritesine aşırı vurgu yaptığını belirtir.

Bu üç alt boyut, Praetoryanist Liderlik'in farklı yönlerini temsil ederek, liderlik davranışlarını karmaşık doğasını kapsamlı bir şekilde analiz etmeye olanak tanır. Ölçek, bu boyutlar aracılığıyla, liderlerin örgütsel bağlamda sergiledikleri tutum ve davranışları değerlendirir.

Geçerlik

Praetoryanist Liderlik Ölçeği'nin yapısal geçerliği, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak titizlikle incelenmiştir. Yapılan analizler, ölçeğin ölçtüğü kavramsal yapıyı ne denli doğru temsil ettiğini ortaya koymuştur. İlk düzeyde hem tek boyutlu hem de üç boyutlu modellerin uyum göstergeleri incelenmiştir. Tek boyutlu model için uyum değerleri ($\chi^2/sd=2.56$, $p=0.01$, $CFI=0.91$, $NFI=0.92$, $SRMR=0.09$, $RMSEA=0.06$, $GFI=0.85$, $AGFI=0.81$) kabul edilebilir sınırlar içinde yer alırken, üç boyutlu modelin uyum değerleri ($\chi^2/sd=2.45$, $p=0.00$, $CFI=0.95$, $NFI=0.93$, $SRMR=0.06$, $RMSEA=0.04$, $GFI=0.86$, $AGFI=0.87$) oldukça iyi bir uyum sergilemiştir. Bu sonuçlar, Praetoryanist Liderlik kavramının üç farklı alt boyutla daha iyi temsil edildiğini göstermektedir.

İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçları da yapısal modelin ölçülen verilerle oldukça iyi bir uyuma sahip olduğunu doğrulamıştır ($\chi^2(329)=676.48$; $p>0.01$). Karşılaştırılabilir uyum göstergeleri ($\chi^2/sd=2.05$, $p=0.01$, $CFI=0.97$, $NFI=0.93$, $SRMR=0.05$, $RMSEA=0.04$, $GFI=0.92$, $AGFI=0.91$) de oldukça uyumlu bir modeli işaret ederek, ölçeğin teorik yapısının ampirik verilerle tutarlı olduğunu güçlü bir şekilde desteklemektedir. Bu kapsamlı geçerlik analizleri, Praetoryanist Liderlik Ölçeği'nin bilimsel araştırmalarda güvenle kullanılabilir geçerli bir araç olduğunu kanıtlamaktadır.

Güvenirlik

Praetoryanist Liderlik Ölçeği'nin güvenirliği, hem alt boyutlar bazında hem de ölçeğin bütünü için iç tutarlılık katsayıları (Cronbach's Alpha) ve bileşik güvenilirlik katsayıları ile değerlendirilmiştir. Elde edilen yüksek değerler, ölçeğin farklı zamanlarda ve farklı koşullarda tutarlı sonuçlar verebileceğini göstermektedir.

Yönlendiricilik boyutu için iç tutarlılık katsayısı (α) .87 ve bileşik güvenilirlik katsayısı .91 olarak belirlenmiştir.

Kıstayıcılık boyutu için iç tutarlılık katsayısı (α) .88 ve bileşik güvenilirlik katsayısı .92 olarak belirlenmiştir.

Yetkecilik boyutu için iç tutarlılık katsayısı (α) .91 ve bileşik güvenilirlik katsayısı .93 olarak belirlenmiştir.

Ölçeğin tamamına ilişkin toplam Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı .89 ve bileşik güvenilirlik katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlerin hepsi, psikometrik açıdan oldukça güçlü ve kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu yüksek güvenirlik düzeyleri, Praetoryanist Liderlik Ölçeği'nin tutarlı ve kararlı ölçümler sağladığını, dolayısıyla araştırmalarda güvenle kullanılabilceğini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Praetoryanist Liderlik Ölçeği'nin yapısal faktör analizi, ölçeğin teorik olarak öngörülen boyutların ampirik verilerle doğrulamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu analizler, ölçeğin 21 maddesinin üç ayrı alt boyutta toplandığını ve bu boyutların Praetoryanist Liderlik yapısının açıklayıcı güce sahip olduğunu göstermiştir. Geliştirme sürecinde, ölçeğin tek boyutlu bir yapıya mı yoksa çok boyutlu bir yapıya mı daha uygun olduğu Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir.

Analizler sonucunda, Praetoryanist Liderlik Ölçeği'nin "yönlendiricilik", "kıstayıcılık" ve "yetkecilik" olmak üzere üç ayrı alt boyuttan oluştuğu ve bu üç boyutlu yapının verilerle oldukça iyi bir uyum sergilediği belirlenmiştir. Uyum iyiliği indeksleri (CFI, NFI, SRMR, RMSEA, GFI, AGFI) incelendiğinde, üç boyutlu modelin tek boyutlu modele kıyasla daha güçlü bir yapısal uyum gösterdiği saptanmıştır. Ayrıca, ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi de bu üç alt boyutun Praetoryanist Liderlik ad altında daha üst düzey bir faktör tarafından açıklanabileceğini ve bu yapısal modelin de ölçülen verilerle yüksek düzeyde uyumlu olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin sağlam bir yapıya sahip olduğunu ve Praetoryanist Liderlik kavramının çok boyutlu doğasını başarıyla bir şekilde temsil ettiğini kanıtlamaktadır.

Araç

Test Türü: Kişilik ve Liderlik Tarzı Ölçeği (Geliştirme Amaçlı Kendi Kendini Raporlama)

Format: Praetoryanist Liderlik Ölçeği, toplam 21 maddeden oluşmaktadır ve üç alt boyuta sahiptir: yönlendiricilik, kâsıtlayıcılık ve yetkecilik. Katılımcılar maddeleri 5'li Likert Ölçeği kullanarak değerlendirirler (1=hiçbir zaman - 5=her zaman).

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yetkinler (Genel popülasyonda veya örgütsel bağlamda liderlik özelliklerini değerlendirmek isteyen bireyler için uygundur. Belirli bir popülasyon grubu belirtilmemiştir.)

Yaş Grubu: Yetkinler (Belirli bir yaş aralığı belirtilmemiştir, ancak liderlik pozisyonundaki veya liderlik potansiyeline sahip yetkin bireyler için geçerlidir.)

Popülasyon Detayları: Kaynakta detaylı popülasyon bilgisi (örneğin, örneklem büyüklüğü, demografik özellikler) sağlanmamıştır.

Test Metodolojisi: Kendi kendine uygulanan bir anket formu aracılığıyla, katılımcıların belirli liderlik davranışlarına ne sıklıkta katıldıkları veya bu davranışları ne sıklıkta gözlemlediklerini belirtmeleri temel alınır. Derecelendirme, 5'li Likert Ölçeği formatındadır.

Anahtar Kelimeler

Praetoryanist liderlik, liderlik ölçeği, psikometrik, geçerlik, güvenirlik, faktör analizi, yönlendiricilik, kâsıtlayıcılık, yetkecilik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Sağlanmamıştır.

Kurum E-posta Adresleri: alibaltaci@mersin.edu.tr

Yazışma Adresi: Sağlanmamıştır.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Praetoryanist Liderlik Ölçeği, 2020 yılında yayımlanan bir çalışmada ile geliştirilmiştir. Ölçeğin kullanımı için özel izinler veya ücretlendirme hakkında detaylı bilgi kaynakta belirtilmemiştir. Ancak, akademik yayınlarda yer alan ölçeklerin kullanımı genellikle referans gösterilmek suretiyle mümkündür. Ticari veya geniş ölçekli uygulamalar için yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Ölçeğin orijinal makalesi <https://dx.doi.org/10.17336/igusbd.594548> adresinden ve Dergipark üzerinden erişilebilir: dergipark.org.tr. Ölçeğin orijinal PDF'si buradan indirilebilir: praetoryanist-liderlik-olcegi-toad.pdf.

Referanslar

Baltacđ, A. (2020). Praetoryanist Liderlik Ölçeđinin geliřtirilmesi. *İstanbul Geliřim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 21-33. <https://dx.doi.org/10.17336/igusbd.594548>

Praetoryanist Liderlik Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Sađlanan kaynak metinde Praetoryanist Liderlik Ölçeği'nin maddeleri yer almamaktadır. Ölçek maddelerine erişim için orijinal yayımla veya yazarla iletişime geçilmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM